

Äidinkieli ja kirjallisuus

Tuntijakotyöryhmän kokous 20.1.2010

Prof. Liisa Tainio

Opettajankoulutuslaitos, Helsingin yliopisto

Äidinkieli ja kirjallisuus – tieto-, taito- ja taideaine

- **Äidinkieli on oppimisen kohde ja väline**
 - Opiskelun ja elämän **perustaidot**:
 - lukeminen, kirjoittaminen, puheviestintä ja vuorovaikutus
 - **Yleissivistävä** aine:
 - kieli, kirjallisuus, media, teatteri, kulttuuri
 - **Taideaine**:
 - sanataide, ilmaisu, draama
- Oppimaan oppiminen
- Itsensä ilmaiseminen, identiteetti, itsetunto

Äidinkieli ja kirjallisuus – tieto-, taito- ja taideaine

- Aihekokonaisuudet** (Pops 2004):
 - Ihmisenä kasvaminen
 - Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys
 - Viestintä ja mediataito

- Tavoitteena **tekstitaitoinen** (maailman)kansalainen:
 - aktiivinen, ajattelukykyinen, kriittinen,
 - kielestä, kirjallisuudesta ja kulttuurista nauttiva,
 - luova, luottavaisesti itseän ja tulevaisuuteen suhtautuva ihminen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opettajat peruskoulussa

Luokanopettaja

- 1-6 lk
- 75-80 % tunneista
- n. 33 vvt
- opettajalla pakollisia ÄIK-opintoja ~8 op /300 op

- Oppilaiden motivaatio ja
- 5. ja 6. lk:n sisällöt väljiä,
- Yhtenäinen peruskoulu:

Aineenopettaja

- 7-9 lk
- 25-20 % tunneista
- n. 9 vvt
- pakollisia aineen opintoja 120 + 60 ov / 300+60 op

- itsetunto?
- 7-9 lk:n täysiä
- opettajien työnjako

Ongelmat

- **Tyttöjen ja poikien** asenteet ja oppimistulosten **erot**
- **Arviointien** kertomaa (Oph):
 - Kirjoittamisen taidot
 - Kertovat tekstit dominoivat, oikeinkirjoitus puutteellista
 - Kielentuntemus, käsitteet
 - Lukuharrastus
 - Viestintätaidot
 - Lähdekritiikki (erit. sähköiset viestimet)
 - Oppilaiden arvioiminen

Haasteet

- Suomen monikulttuuristuminen ja monikielistyminen
 - Oppilasryhmien heterogeenistyminen; S2- ja äidinkielen opetuksen leikkauspisteet
- Uusi teknologia, internet
 - (Sosiaalisen) median muutokset; diginatiivi nuoriso koulussa
- Ajankäyttö fragmentaaristuu, tekstit sirpaloituvat
- Nuorten pahoinvointi: luovasta itseilmaisusta apua
 - sanataide, draama, puheviestintä; kirjallisuuskasvatus

Ratkaisuja 1: Riittävästi oppia oppilaille ja opettajille

- Kirjoittamaan ja lukemaan oppii vain harjoittelemalla
 - **säännöllisyys**
 - **pitkäjänteisyys** (esim. kokonaisten teosten lukeminen)
- Tunteja lisää – etenkin 9. lk:lle (poikien kypsyminen)
- Taitoja** opitaan **sisältöjen kautta – ainepohjainen ops**
 - opettajat: sisällön hallinnasta didaktisiin taitoihin
- Luokanopettajille lisää äidinkielen ja kirjallisuuden koulutusta
- Aineenopettajien asiantuntemus varhemmin oppilaiden iloksi (5.-6. luokan asema ja ops)

Ratkaisuja 2: Poikien ja tyttöjen erot – tasa-arvokysymys

- Ongelmalähtöinen oppiminen**
 - Kielen rakenteet ja vaihtelu ongelmanratkaisuna kiinnostavat myös matemaattisesti suuntautuvia (poikia)
- Kieli ja yhteiskunta – sukupuolistumattomia teemoja**
 - Kielen ja kulttuurin yhteys, monikulttuurisuus
 - Kielidemokratia, kielelliset oikeudet, (maailman) kielitilanne
- Uudet oppimisympäristöt, internet – nuorten maailmaa**
 - Kirjoittamisen opettaminen uusissa ympäristöissä
 - Sosiaalisen median hyödyntäminen
 - Lähdekritiikki

Kirjallisuutta

Opetushallituksen selvitykset.

Hakulinen, A. ym. 2009. *Suomen kielen tulevaisuus. Kielipoliittinen toimintaohjelma*. Kotus.

Harmanen, H. & Takala, T. (toim.) 2009. *Tekstien pyöriyksessä. Tekstitaloja alakoulusta yliopistoon*. ÄOL.

Lappalainen, H.-P. 2009. Äidinkielenopetuksen kysymysmerkkejä. *Virittäjä* 4/2009.

Lasonen & J. & Halonen, M. (toim.) 2009. *Kulttuurienvälinen osaaminen koulutuksessa ja työelämässä*. Kasvatusalan tutkimuksia 43.

Luukka, M.-R. ym. 2008. *Maailma muuttuu – mitä tekee koulu? Äidinkielen ja vieraiden kielten tekstikäytänteet koulussa ja vapaa-ajalla*. Jyväskylän yliopisto.

Routarinne, S. & Uusi-Hallila, T. (toim.) 2008. *Nuoret kielikuvassa. Kouluikäisten kieli 2000-luvulla*. SKS.